

pro nobis per hujus vitæ pelagus ad patriam de exilio transferendis, rapacibus piratis nulum propriæ mortis exsolvit. Sed nec præmittam myrrham, qua in cruce potatus est: sed neque illam, qua unctus est in sepulturam. Quarum in prima sibi applicuit meorum amaritudinem peccatorum: in secunda futuram mei corporis incorruptionem dedicavit. Hoc est celeberrimum et regale convivium, in quo justi epulantur, et exsultant in conspectu Dei, aut delectantur in lætitia.

7. Præter hæc omnia dulce pigmentum apponitur invitatis ad lætificandum de Cyprio vino, et pretiosis et peregrinis, quia nobis adhuc inexpertis, speciebus conditum. *Botrus*, inquit, *Cypri, dilectus meus mihi*. Præmissum erat in proximior versiculo, *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi*, scilicet Christus secundum carnem: botrus vero Cypri Christus est secundum deitatem. Fasciculus myrrhæ, Christus in passione: botrus Cypri, Christus in resurrectione. Fasciculus myrrhæ, grando et tonitrua Judaicæ tempestatis: botrus Cypri, destructio totius adversariæ potestatis. Fasciculus myrrhæ, multitudo afflictionum; botrus Cypri, abundantia gaudiorum: illinc amaricans, istinc inebrians.

8. Sed non est prætereundum quod dicitur, *Fasciculus myrræ dilectus meus mihi inter ubera commemorabitur* (*Cant. 1, 13, 12*). Ibi enim est cor. Et ubi est cor, ibi dilectio; et ubi dilectio, ibi dilecti mansio (57). Novit autem quicumque recte sapit, quantum christianæ pietati expediat, quantum Dei servum deceat sacrosanctæ passionis ipsius fidelius recolere beneficia, ad fruendum suaviter in conscientia, ad recondendum plenius per imitationem in memoria: quod est spiritualiter manducare corpus Domini, et sanguinem ejus bibere, ob amorem et reverentiam ejus, qui credentibus in se præcipit dicens, *Hoc facite in meam commemorationem* (*1 Cor. xi, 25*). In quo etiam quam impium sit hominem tantæ pietatis Dei esse immemorem, palam est omnibus; cum amici morientis vel peregre proficiscentis commendatam sibi sub aliquo signo memoriam nefas sit oblivisci. Siquidem hujus reverendæ commemorationis mysterium suo modo, suo tempore, suo loco celebrare licet paucis hominibus, quibus et hoc traditum est mysterium. Rem vero mysterii omni tempore et in omni loco dominationis Dei modo quo

(57). Quæ sequuntur usque ad illud, *Et ideo si amas animam tuam*, iisdem fere verbis habentur

traditum est, 649 id est debitæ pietatis affectu, et sanctæ imitationis effectu agere, tractare et sumere in salutem cunctis fidelibus in promptu est. Nam et Sacramentum sicut accipit ad vitam dignus: sic ad iudicium et mortem propriam indignus, Sacramentum enim sine re Sacramenti, mors est sumenti: res vero Sacramenti etiam præter Sacramentum, vitæ æterna est accipienti. Quoties in commemorationem ejus qui pro te passus est, pie ac fideliter Christum imitando fueris affectus et devotus, corpus ejus manducas, et sanguinem ejus bibis, et quamdiu in eo manes per amorem, ipse vero in te per justitiæ et sanctitatis operationem, in ejus corpore et in membris ejus computaberis. Et ideo si amas animam tuam, propter Christum perdere debes eam, sive ponendo ut martyr, si necessitas exegerit; sive affligendo districtius ut pœnitens: quanquam et genus martyrii sit, spiritu facta carnis mortificare, illo nimirum quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, diuturnitate autem molestius. Habeamus ergo eorum quæ contemptibilia Christo sunt illata, continuam et indesinentem memoriam: non utique otiosam, non tepidam, non torpentem, sed compassionis ardore super omnia plurimum delectantem, et imitationis privilegio omnia impetrantem. Unde propheta. *Delectare in Domino*, inquit, ut spreta mundi vitiorum omnium jucunditate suavior ejus recordatio sit; *et dabit tibi petitiones cordis tui* (*Psal. xxxvi, 4*), non carnis.

9. Porro tres sunt species, de quibus conficitur pigmentum, quod ad regalis convivii festivam exhilarationem apponitur; triumphalis reditus ab inferis, gloria resurrectionis, consessus ad dexteram Dei Patris. Cibi prædicti confortant: ista vero tria lætificant. Convivantes et invitati in tempore gratiæ præ cæteris Apostoli et martyres esse creduntur, qui in fortitudine cœlesti et spirituali exultatione non ingrati vel immemores exhibiti a Christo convivii retribuunt et offerunt de se ipsis qualia acceperunt. In desiderio et in agone isto sudant, currunt et laborant; quos eligit Deus, ut se ipsos hostiam vivam et Deo acceptam exhibeant. Et utinam Christus nobis indulgeat quantulumcumque bonorum operum executione, illorum vestigia humiliter adorare; qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

supra, in Epistola ad Fratres de Monte-Dei, lib. 1, n. 30.

SERMO DE VITA ET PASSIONE DOMINI.

650 Sancto Anselmo tribuitur a Trithemio, Bellarmino, et aliis, sub titulo, « Stimulus amoris. » Certe Bernardi stilum non sapit, nec reperitur in antiquis manuscriptis, nec in prima editione Lugdunensi sub nomine Bernardi.

1. Jesum Nazarenum, a Judæis innocenter condemnatum, a Gentibus crucifixum, Christiani divi-

nis honoremus obsequiis, Salvatoris infirma nos, qui Christiani sumus, reverenter venerari, amanter

amplecti, fortiter imitari dignum est, salubre et honorificum. Hæc enim sunt instrumenta fortissima, quibus omnipotens virtus et investigabilis sapientia Dei, restaurationem mundi potenter atque mirifice operata est, et usque modo operatur. Christus Dominus minoratus est ab Angelis, ut nos æquaret Angelis. Et quis propter Christum non se humiliet? Christus Dominus pro peccatis nostris crucifixus est, et crucem amaram suis amatoribus dulcoravit. Mortuus est, et mortem necavit, ut viveremus per illum. Et quis non amet Christum Dominum? quis non patiat pro Christo? Christus per crucis ignominiam ad supernæ claritatis gloriam transit, et data est ei pro sua reverentia a Deo Patre omnis potestas in cœlo et in terra, ut adorent eum omnes Angeli Dei, et in nomine Jesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, et infernorum.

2. Ubi est gloriatio tua, o christiane, nisi in nomine crucifixi Domini Dei tui, et in Christi nomine, quod est super omne nomen, in quo qui benedictus est super terram, benedicetur in cœlis? Gloriamini in nomine Filii Redemptoris, et date honorem illi Salvatori nostro, qui magna fecit in nobis, et magnificate nomen ejus mecum, dicentes: Adoramus te, Christe rex Israel pariter et Gentium, princeps regum terræ, Domine Deus sabaoth, virtus omnipotentis Dei fortissima. Adoramus te pretiosum pretium redemptionis nostræ, hostiam pacificam, qui sola odoris tui suavitate inæstimabili Patrem, qui in altis habitat, ad respiciendum humilia inclinasti, et filiis ita placabilem reddidisti. Tuas, Christe, miserationes prædicamus, tuæ suavitatis memoriam cum abundantia eruclamus. Tibi, Christe, sacrificium laudis immolamus pro multitudine bonitatis tuæ, quam ostendisti nobis, semini nequam, filiis sceleratis et perditis. Cum adhuc inimici tui essemus, Domine, et mors iniqua in omnem carnem exerceret dominium, cui omne semen Adam erat obnoxium lege primordialis culpæ, recordatus es verbi misericordiæ tuæ, et prospexisti ex sublimi habitatione tua in hanc vallem plorationis nostræ et miseræ. Vidisti afflictionem populi tui, et tactus dulcore charitatis intrinsecus, apposuisti cogitare super nos cogitationes pacis et redemptionis.

3. Et quidem cum esses Filius Dei, Deus verus, Deo Patri, sanctoque Spiritui cœternus, et consubstantialis, lucem habitans inaccessibilem, portansque omnia verbo virtutis tuæ, non despexisti in hoc nostræ mortalitatis ergastulum altitudinem tuam inclinare, ubi nostram et gustares et absorberes miseriam, nosque reparares ad gloriam. Parum fuit charitati tuæ ad consummandum opus nostræ salutis, Cherubim aut Seraphim, aut unum ex Angelis destinare: ipse venire ad nos dignatus es per mandatum Patris, cujus nimiam charitatem experti sumus in te. Venisti, inquam, non locum mutando, sed præsentiam tuam nobis per carnem exhibendo. Venisti a regali solio sublimis gloriæ tuæ in humilem et abjectam in oculis suis puellam, per virgi-

nalis continentia voto sigillatam, in cujus sacro utero sola Spiritus sancti inenarrabilis virtus te concipi fecit, et nasci in veræ humilitatis natura: ita ut nec divinitatis in te majestatem, nec virginitatis integritatem in Matre violaret nativitatis occasio. O amanda, o admiranda dignatio! Deus immensæ gloriæ, vermibus contemptibilis fieri non despexisti; Deus omnium, conservus servorum apparere voluisti. Parum tibi visum est Patrem te nobis esse et dominum: frater noster esse dignatus es. Et tu, Domine universorum, qui nullam habes indigentiam, intra ipsa nativitatis tuæ initia non abhoruisti abjectissimæ paupertatis degustare incommoda. Ut enim ait Scriptura, tibi cum nascereris, non erat locus in diversorio (Luc. II, 7); neque cunabula, quæ teneritudinem tuam exciperent, habuisti: sed in vili præsepio sordentis stabuli, tu qui terram palmo concludis, involutus panniculis reclinatus es. Et hoc ipsum a brutis animalibus Mater tua mutuo accepit. Consolamini, qui in sordibus paupertatis enutrimini, quia vobiscum Deus in paupertate. Non cubat in deliciis splendidi cubiculi, nec invenitur in terra suaviter viventium. Quid ultra gloriaris, o dives, in re lutea, in volutabro lecti picti et delicati, cum Rex regum recubitu suo pauperum stramenta honestare maluerit? quid dura stramenta detestaris, cum tener infantulus in cujus manu sunt omnia, tuis sericis, tuis plumis duras jumentorum stipulas præelegerit? Sed et tenella tua, Christe, infantia a persecutorum gladiis tuta non fuit. Adhuc enim inter dulcia Matris ubera sugens dependebas, quando apparuit angelus in somnis Joseph, dicens: Surge, et accipe Puerum et Matrem ejus, et fuge in Ægyptum, et esto ibi, usque dum dicam tibi. Futurum est enim ut Herodes quærat Puerum ad perdendum eum (Matth. II, 13. Jam extunc, bone Jesu, dura pati cœpisti, Nec solum illam infantia tuæ vexationem in te ipso pertulisti, sed mortem in pusillis tuis, quorum multa millia inter mammillas matrum pro te Herodis trucidavit immanitas.

4. Infantia vero teneriori decursa, humiliter veritatis nobis exemplum tribuisti. Non enim sedisti cum consilio vanitatum, sed in medio doctorum, interrogans et audiens illos, cum tamen Dominus scientiarum esses atque Sapientia Dei Patris. Sed et obedientia nobis formam retribuisti, dum parentum imperio tu Imperator mundi humiliter subditus exististi. At ubi robustioris ætatis plenitudo advenit, missurus manus ad fortia, egressus es in salutem populi tui, ut gigas magnificus ad currendam viam totius nostræ miseræ. Et quidem ut per omnia te primum fratribus assimilares, servum tuum baptizantem peccatores in pœnitentiam, tanquam peccator adisti: baptizari te postulasti, innocens Agne Dei, quem nulla peccati stilla unquam maculavit. Baptizatus autem non te in aquis, sed aquas in te sanctificas, ut per eas sanctificares nos. De baptismo in desertum in spiritu fortitudinis egressus es, ut vitæ solitariae in te non deesset exemplum.

Solitudinem ac jejunium quadraginta dierum, famis acerbitatem, tentamenta et illusiones spiritus æquanimiter tolerasti, ut hæc omnia nobis tolerabilia efficeres. Demum venisti ad oves quæ perierant domus Israel, divini verbi lampadem extollens palam ad illuminationem orbis terræ, et regnum Dei cunctis annuntians obtemperantibus verbo, sermonem sequentibus signis confirmasti, virtutem divinitatis in cunctis ostendisti, male habentibus, et omnia omnibus gentibus gratis exhibens, quæ saluti peccatorum congruerent, ut omnes lucrifaceres. Sed obscuratum est insipiens cor eorum, Domine, et projecerunt sermones tuos retrorsum, neque attenderunt ad omnia mirabilia tua, Domine, quæ operatus es in eis, exceptis perpauca nobilibus athleticis, quos inter infirma mundi elegisti et abjecta, ut per ipsos fortia et alta mirifice expugnares. Nec solum ingrati gratuitis beneficiis tuis exstiterunt, sed contumeliis affecerunt te, Domine dominantium, et fecerunt tibi quæcunque voluerunt. Te enim faciente opera Dei, quæ nemo alius fecit, quid dixerunt? *Non est hic homo a Deo: in principe dæmoniorum ejicit dæmonia; dæmonium habet, seducit turbas; vorax est, potator vini, et amicus publicanorum et peccatorum.* Quid fles, quid suspiras, o homo, dum sustines verborum injurias? Non audis quanta adversus Dominum Deum tuum ceciderunt opprobria propter te? Si patremfamilias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus? Sed hæc quidem et similia blasphemantes, et aliquoties te lapidibus impetentes, Jesu bone, patienter sustinuisti, et factus es coram eis sicut homo non audiens, et in ore non habens redargutiones.

5. Novissime justum sanguinem tuum a discipulo tuo, filio perditionis, traditum triginta argenteis appetiati sunt, ut præcipitarent animam tuam in mortem sine causa. Et te quidem perditissimi traditoris tui perfidia non latebat, quando in cœna ablutionis etiam coram ipso geu flexo procumbens, maledictos pedes ejus, veloces ad effundendum sanguinem tuum, sanctissimis manibus tuis attrectare, lavare et extergere dignatus es. Cur autem adhuc extento collo ambulas, o terra et cinis? Adhuc te superbia elevat? adhuc te impatientia exagitat? Intuere humilitatis et mansuetudinis Dominum Jesum, universæ creaturæ factorem, tremendum judicem vivorum et mortuorum, ante pedes hominis et traditoris sua genua incurvantem. Disce quia mitis est et humilis corde, et confundere in superbia tua, et erubescere in impatientia tua. Hoc quoque erat mansuetudinis tuæ, Domine, quod perfidum illum in cœtu fratrum detegere et palam confundere nolueris, sed leniter admonitum accelerare jussisti quod parabat. In omnibus his non est aversus furor ejus a te, sed egressus foras satagebat circa frequens malefium. Quomodo cecidisti de cœlo, Lucifer, qui mane oriebaris? (*Isa. xiv, 12.*) In deliciis paradisi gloriosus apparuisti: civium cœli socius, et verbi divini conviva, quomodo reputatus es inter filios

tenebrarum? qui nutrebaris in croceis, cur amplexatus es stercora? (*Tren. iv, 5.*) Tunc clarificata est familia tua, Christe, exeunte immundo de cœtu societatis angelicæ. Tunc demum divini eloquii uberrima inundatione felix ille conventus potatus est; siquidem corruptus ille vere foras missus fuerat, quem hujus limpidissimi liquoris infusione sciebas indignum.

6. Dato autem charitatis et patientiæ salutari mandato, et disposito fratribus regno Patris tui, ad locum proditori tuo notum cum illis divertisti, sciens omnia quæ ventura erant super te. Ibi animæ tuæ tristitiam, quam ex imminente passione tua sponte assumpsit, sicut et cætera quæ passus es, in auribus fratrum non erubuisti profiteri, dicens tunc: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Positis quoque in terra genibus procidisti in faciem, orans in agonia, et dicens: *Mi Pater, si possibile est, transeat a me calix iste.* Et angustias quidem cordis tui certissime indicabat sudor ille sanguineus, qui orationis tempore de carne tua sanctissima guttatim decurrebat in terram. Dominator Domine Jesu, unde tua hæc tam anxia supplicatio! Nonne voluntarie omnino Patri sacrificium obtulisti? Utique, Domine. Arbitramur autem quod hoc ad consolationem infirmorum membrorum tuorum assumpsisti, ne forte desperet quis, si caro infirma remurmurat, ubi ad passionem promptus est spiritus. Nimirum ut majoris erga te amoris et gratitudinis stimulos habeamus, naturalem carnis infirmitatem his iudiciis in te expressisti, quibus doceremur quia vere languores nostros portasti, et non absque sensu doloris passionum sentes percurristi. Vox enim illa vox esse carnis videtur, non spiritus, ex eo quod subjunxisti: *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.*

7. Quod promptus enim ad passionem fuerit spiritus, evidenter ostendisti, quando venientibus una cum proditore tuo viris sanguinum, et quærentibus animam tuam cum laternis et facibus et armis per noctem, ultro occurristi, et ne quid acciperent a duce flagitii, te ipsum manifestasti. Nam accedentem ad osculum sanctissimi oris tui trucem bestiam aversatus non es, sed os in quo dolus inventus non est ori quod abundavit malitia, dulciter applicuisti. Innocens Agne Dei, quid tibi et lupo illi? quæ conventio tui ad Belial? Sed et hoc benignitatis tuæ, Domine, fuit, ut omnia illa exhiberes quæ pravi cordis pertinaciam emollire possent. Nam et veteris amicitie non immemor illum commonuisti, dicens: *Amice, ad quid venisti?* (*Matth. xxvi, 38, 39, 41, 50.*) Atque horrore sceleris sui cor impij ferire voluisti, cum dixisti: *Juda osculo Filium hominis tradis?* (*Luc. xxii, 48.*) Et ecce Philistæi super te, Samson. Non illos a te absterruit, quod in hora apprehensionis tuæ omnipotenti brachio tuo terræ eos allisisti, non quidem defensionis causa, sed ut cognosceret humana præsumptio nihil se posse adversus te, nisi quantum permetteretur a te.

8. Et quis audiat sine gemitu, qualiter homicidas manus in illa hora in te injecerunt, et innocentes manus tuas, Jesu bone, vinculis astringentes, te Agnum mansuetissimum nihil loquentem ad instar latronis contumeliose traxerunt ad victimam? Sed nec tunc misericordiam tuam effundere super inimicos tuos, et distillare favum dulcedinis tuæ, Christe, cessasti: nam mutilatam ab ipso discipulo tuo auriculam inimici tangens sanasti, et defensoris tui zelum a læsione trahentium te compescuisti. Maledictus furor eorum, quia pertinax, quem nec majestas miraculi, nec pietas beneficii potuit confringere. Concilio malignantium adversum te pontificum præsentatus es, et veritatem prout oportuit confessus, quasi de blasphemia adjudicatus es morti. Amantissime Domine, quanta illic indigna a propria gente pertulisti? Vultum tuum desiderabilem, in quem desiderant Angeli prospicere, qui omnes cælos adimplevit lætitia, quem deprecabuntur omnes divites plebis, polluti labii sui sputis inquinaverunt, sacrilegis manibus ceciderunt, velo in derisum operuerunt, et te Dominum universæ creaturæ tanquam servum contemptibilem colaphizaverunt.

9. Adhuc autem et animam tuam incircumciso cani deglutendam tradiderunt. Vincitum siquidem ante faciem Pilati perduxerunt, postulantes crucis supplicio te interimere, qui peccatum non noveras; et virum homicidam dari sibi, agnum lupo, aurum luto postponentes. **653** O indignum et infelix commercium [*al.*, concambium]! Et quidem nec ignorabat impius ille per invidiam hæc in te fieri: nec tamen abstinuit a te temerarias manus, sed replevit animam tuam amaritudine sine causa. Illudendum Herodi te misit, illum recepit, nudum in conspectu illorum astare te jussit, nec pepercit amarissimis verberibus virgineam carnem tuam divellere, plagis plagas, livores livoribus crudeliter infligens. O electe puer Domini Dei mei, quid tanta amaritudine, quid tanta confusione dignum commiseras? Prorsus nihil. Ego, ego homo perditus, totius contritionis, totius confusionis tuæ tibi causa existi. Ego, Domine, uvam acerbam comedi, et dentes tui obstupuerunt; quia quæ non rapuisti, tunc exsolvebas. In omnibus his non est satiata perfidorum Judæorum impietas.

10. Novissime autem incircumcisorum militum manibus devolutus es, morte turpissima consumendus. Parum erat sacrilegis illis crucifigere te, nisi prius et ipsi illusionibus replevissent animam tuam. Quid enim ait de illis Scriptura? *Et congregaverunt ad eum universam cohortem. Et exuentes eum vestimentis suis, induerunt tunicam purpuream, et chlamydem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti ejus, et arundinem in dextera ejus. Et genu flexo illudebant ei, dicentes: Ave, rex Judæorum. Et dabant ei alapas, et expuentes in eum, accipiebant arundinem, percutiebant caput ejus. Et postquam illuserunt ei, in-*

duerunt eum vestimentis suis, ut crucifigerent bajulantem sibi crucem. Et perducunt eum in Golgotha: et vinum myrrhatum dabant ei bibere cum felle mixtum; et cum gustasset, noluit bibere. Tunc crucifixerunt eum, et cum eo duos latrones hinc et hinc, medium autem Jesum. Jesus autem dicebat: Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. Postea sciens Jesus quia consummata erant omnia. ut Scriptura impleretur, dixit: Sitio. Et currens unus ex eis, acceptam spongiam implevit aceto, et imposuit arundini, et dabat ei bibere. Cum ergo accepisset acetum, dixit: Consummatum est. Et clamans voce magna, dixit: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et inclinato capite emisit spiritum. Tunc unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua in redemptionem nostræ salutis (Matth. xvii; Marc. xv; Luc. xxiii; Joan. xix).

11. Expergiscere nunc, anima, excutere de pulvere, et contemplare virum hunc memorabilem, quem ecce in speculo evangelici sermonis quasi præsentem intueris. Attende, anima mea, quis est iste qui ingreditur habens imaginem quasi regis, et nihilominus servi despectissimi confusione repletus et coronatus incedit. Sed ipsa etiam ejus corona cruciatus est illi, et mille puncturis speciosum caput ejus divulgavit. Regali purpura induitur, sed potius in ea despicitur, quam honoretur. Sceptrum in manu gestat, sed eo ipso caput ejus reverendum feritur. Adorant coram ipso positus in terra genibus, et regem conclamant: et continuo ad conspuendum amabiles genas ejus subsiliunt, maxillas palmis concutunt, et honorabile collum exhonorant. Vide, anima mea, qualiter vir iste per omnia conturbatur et spernitur. Sub crucis onere dorsum incurvare videtur, et suam ipsius portare ignominiam. Ad locum deductus supplicii, myrrha potatur et felle: in cruce sublevatur, et dicit, *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Qualis est hic, qui in omnibus pressuris suis nec semel aperuit os suum, ut aut querelæ, aut excusationis, aut comminationis, aut maledictionis verbum adversus maledictos canes illos proferret; sed novissime verbum benedictionis super inimicos suos, quale a sæculo non est auditum, effudit? Quid hoc viro mansuetius, quid benignius, anima mea, vidisti? Adhuc autem attentius intuere, quam grandi admiratione, et tenerrima compassione dignus apparet. Vide nudum et verberibus laceratum, in medio latronum cruci ignominiosæ ferreis clavis affixum, aceto in cruce potatum, et post mortem lancea in latere vulneratum, et copiosa sanguinis rivos ex quinque vulneribus manuum, pedum et lateris effundentem. Fletum deducite, oculi mei, et liquesce, anima mea, igne compassionis super contritione amabilis viri hujus, quem in tanta **654** amaritudine tot vides affectum doloribus.

12. Et jam quidem infirma ejus, anima mea, vidisti, et miserta es: nunc majestatem ejus attende, et miraberis. Quid enim ait Scriptura? *A sexta autem*

hora tenebræ factæ sunt super universam terram usque ad horam nonam. Et obscuratus est sol, et velum templi scissum est a summo usque deorsum; et terra mota est, et petreæ scissæ sunt, et monumenta aperta sunt, et multa corpora sanctorum, qui dormiebant, surrexerunt (Matth. xxvii, 45, 51, 52; Luc. xxiii, 44, 45). Qualis est hic, qui et cœlum et terra compatiuntur ei, cujus et mors mortuos vivificat? Cognosce, anima mea, cognosce: hic est Dominus Deus noster Jesus Christus, Salvator tuus, unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo; qui solus sub sole sine macula inventus est. Et ecce cum sceleratis quomodo reputatus est, et quasi leprosus, novissimus virorum æstimatus: et tanquam abortivum quod projicitur a vulva, sic projectus est ab utero matris suæ, infelicis Synagogæ. Iste formosus præ filiis hominum, quam deformis factus est! Hic vulneratus propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra (Isa. liii, 5), et factus in holocaustum suavissimi odoris in conspectu tuo, Pater æternæ gloriæ, ut averteres indignationem tuam a nobis, et consedere nos tibi faceres in cœlestibus.

13. Respice, Domine, sancte Pater, de sanctuario tuo, et de excelso cœlorum habitaculo, et intuere hanc sacrosanctam hostiam, quam tibi offert magnus Pontifex noster, sanctus puer tuus Dominus Jesus, pro peccatis fratrum suorum, et esto placabilis super multitudine malitiæ nostræ. Ecce vox sanguinis fratris nostri Jesu clamat ad te de cruce. Quid enim est, Domine, quod pendet in ea? Pendet, inquam, quia præterita tanquam præsentia coram te sunt. Cognosce, Pater, tunicam veri filii tui Joseph. Heu! *fera pessima devoravit eum* (Gen. xxxvii, 33), et conculcavit in furore suo vestimentum ejus, omnem decorem ejus reliquiis cruoris inquinavit. Ecce quinque scissuras lamentabiles in ea reliquit. Vide, Domine, pallium quod in manu adulteræ generationis, id est, Ægyptiæ meretricis, innocens puer tuus dereliquit, meliorem æstimans jacturam vestimenti, quam pudicitie; magisque eligens, spoliatus carnis pallio in carcerem mortis descendere, quam pro mundi gloria adulterinæ voci acquiescere (Gen. xxxix, 7, 20): Illi, inquam, voci quam dictum est, *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me* (Matth. iv, 9). Quod utique esset, si dormiret cum adultera.

14. Et nunc, Domine Pater, scimus quia ipse Filius tuus vivit, et dominatur in tota terra Ægypti, et in omni loco dominationis tuæ. Eductus enim ad imperium tuum de carcere mortis et infernorum, et attonsus in immortalitatis coronam, mutata veste carnis, immortalitatis decore refluavit, et cum gloria suscepisti eum. Subjugavit enim sibi Pharaonis imperium, et cum triumpho nobili, virtute propria cœlos penetravit. Et ecce gloria et honore coronatus, in dextra majestatis tuæ assistit vultui tuo pro nobis. Caro enim et frater noster est. Respice, Domine, in faciem Christi tui, qui tibi usque ad mortem obediens factus est; nec recedant ab oculis tuis ci-

A catrices ejus in perpetuum, ut memineris quantam ab eo pro peccatis nostris satisfactionem receperis. Utinam, Domine, appendas in statera peccata quibus iram meruimus, et calamitatem, quam pro nobis passus es innocens Filius tuus: certe, Domine, hæc gravior apparebit, et magis digna, ut propter ipsam effundas super nos misericordiam tuam, quam fuit illa, ut pro peccatis nostris contineas in ira misericordias tuas. Gratias tibi, Domine Pater, referat omnis lingua pro superabundantia bonitatis tuæ, qui unico Filio cordis tui non pepercisti; sed pro nobis omnibus illum tradidisti in mortem, ut eum tanquam fidelem advocatum haberemus coram te in cœlis.

B 15. Et tibi, Domine Jesu, fortissime zelotes, quid gratiarum retribuam, quid retributionis digne retribuam ego homo, pulvis et cinis, et vile figmentum? Quid enim pro mea salute facere debuisti, et non fecisti? Ab imo pedis usque ad summum verticis te totum in aquas passionum demersisti, ut me totum extraheres de illis, et intraverunt usque ad animam tuam. Nam et animam tuam in mortem perdidisti, ut meam perditam mihi redderes. Et ecce me duplici debito obligasti. Nam et pro eo quod **655** dedisti, et pro eo quod mei causa perdidisti, debitor tibi sum. Et pro ea quidem anima bis a te mihi data, semel in creatione, et semel in redemptione, quid magis juste tibi reddam quam ipsam, non habeo: pro tua autem pretiosa anima ita contribulata quid ab homine digne rependi possit, non invenio. Nam, etsi cœlum, et terram, et omnem ornatum eorum pro ea possem rependere, certe nec sic usque ad mensuram debiti ullatenus attingere possem. Ut autem ipsum et quod debeo, et mihi possibile est, tibi, Domine, retribuam, tui muneris est. Diligendus mihi es toto corde, tota anima, tota virtute: et tua mihi sequenda vestigia, qui pro me mori dignatus es. Et quomodo fiet istud in me nisi per te? Adhæreat anima mea post te, quia tota virtus ejus pendet ex te. Et nunc, Domine redemptor meus, te ut verum Deum adoro, in te confido, in te spero, et quibus possum desideris ad te suspiro; adjuva imperfectionem meam. Ad tuæ passionis gloriosa insignia, in quibus salutem meam operatus es, totum me inclino. Tuæ victoriosæ crucis regale vexillum in nomine tuo, Christe, adoro. Tuum spineum diadema, tuos rubentes sanguine clavos, tuo sacro lateri immersam lanceam, tua vulnera, tuum sanguinem, tuam mortem, tuam sepulturam, tuam gloriosam et victoriosam resurrectionem et glorificationem, Christe, supplex adoro et glorifico. Odor enim vitæ spirat mihi in omnibus his. Horum vivifico odore spiritum meum, Domine, a peccati morte resuscita; horum virtute ab astutiis Satanæ me custodi, ac me conforta, ut jugum mandatorum tuorum suave mihi fiat, et onus crucis, quod post te bajulare me jubes, humeris animæ meæ leve sit atque portabile. Quæ est enim fortitudo mea, ut juxta præceptum tuum mundi pressuras tam multiplices invicto animo

sustineam? Numquid pedes mei tanquam cervorum, ut velocem cursorem per spinas et confragosa passionum consequi valeam?

16. Sed audi vocem meam, et inclina super servum tuum suavem crucem illam, quæ lignum vitæ est iis qui apprehendunt eam; ut et spiritu curram alacriter. Portabo infatigabiliter eam, quæ ab inimicis est, crucem post te. Illam, inquam, divinissimam crucem humeris meis impone, cujus latitudo est charitas, cujus longitudo est æternitas, cujus sublimitas est omnipotentia, cujus profundum est inscrutabilis sapientia. Confige illi manus meas et pedes meos; et totum passioni tuæ conforma servum tuum Domine. Da, obsecro, mihi continere ab operibus carnis quæ odisti, et facere justitiam quam dilexisti, et in utroque tuam quærere gloriam: et sinistram quidem meam clavo temperantiæ, dexteram vero clavo justitiæ in illa sublimi cruce confixam arbitror. Da menti meæ jugiter meditari in lege tua, et omnem cogitatum meum jactare in te, et dextrum pedem meum eidem ligno vitæ clavo prudentiæ affige. Da ut ministram spiritus mei sensualitatem nec enervet labentis (*al.* præsentis) vitæ infelix felicitas, nec conturbet perennis vitæ præmia felix infelicitas: et sinister quoque pes meus fortitudinis clavo in cruce tenebitur.

17. Ut autem et spinarum capitis tui aliqua in me similitudo appareat, detur, obsecro, menti meæ et salutaris pœnitentiæ compunctio, et alienæ miseriæ compassio, et stimulus zeli æmulantis quod rectum est coram te, et ad te convertar in ærumna mea, dum triplex configitur spina. Libet ut et spongiam per arundinem ori meo porrigas, et aceti amaritudinem gustui meo adhibeas. Libet ut per Scripturas tuas rationi meæ conferas gustare et videre quomodo florens hic mundus tanquam spongia inanis est, et omnis concupiscentia ejus aceto amarior. Ita, Pater, in me fiat, ut calix iste Babylonis aureus inebrians omnem terram, nec inani me splendore seducat, nec falsa dulcedine inebriet, quemadmodum eos qui tenebras lucem, et lucem tenebras, amarum dulce, et dulce amarum arbitrantur. Vinum myrrhatum cum felle mixtum suspectum mihi est, pro eo quod tu ex eo bibere noluit: forte quia nimiam acerbitem invidiæ et nequitiae crucifixorum tuorum indicabat. Tuæ quoque viviæ morti famulum tuum configura, faciens in me ut moriar quidem peccato secundum carnem, vivam **656** autem justitiæ secundum spiritum.

18. Ut autem integram Crucifixi imaginem me portare glorier, illud quoque quod post mortem tuam insatiabilis malitia Judæorum impiorum in te exercuit, hanc in me similitudinem exprime. Vulneret cor meum vivus et efficax sermo tuus, penetrabilior omni lancea acutissima, pertingens usque ad divisionem animæ meæ; et producat ex ea tanquam de dextero latere meo, vice sanguinis et aquæ, amorem tuum, Domine, et fratrum meorum. Postremo et munda sindone primæ stolæ spiritum

meum involve, in qua requiescam egrediens et ingrediens in locum tabernaculi admirabilis, et abscondas me, donec pertranseat furor tuus. Die autem tertio post diem laboris, post diem supplicii, mane prima sabbati perpetuo inter filios tuos me indignum resuscita, ut in carne mea videam claritatem tuam, et adimplear lætitia vultus tui. O Salvator meus et Deus meus, veniat, veniat, oro, tempus, ut quod nunc credo, oculis tandem revelatis aspiciam: quod nunc spero et a longe saluto, apprehendam: quod nunc pro viribus meis desidero, ulnis animæ meæ amplectar et deosculer, et in amoris tui abyso totus absorbear, o Salvator meus, et Deus meus!

Sed nunc interim benedic, anima mea, Salvatorem tuum, et magnifica nomen ejus, quod est sanctum et sanctissimis deliciis plenum. O quam bonus, quam suavis es, Domine Jesu, animæ quærenti te! Jesu redemptor captivorum, salvator perditorum, spes exsulum, fortitudo laborantium, anxii spiritus latitudo, animæ lacrymosæ et post te in sudore currentis dulce solatium et suave refrigerium, corona triumphantium, unica merces et lætitia omnium supernorum civium, uberrime fons omnium gratiarum, incluta proles summi Dei! Summe Deus, te benedicunt omnia quæ in cœlo sunt sursum, et quæ in terra deorsum; quia magnus es tu, et magnum nomen tuum. O immarcescibilis decor Dei excelsi, et purissima claritas lucis æternæ, vita omnem vitam vivificans, lux omne lumen illuminans, et conservans in perpetuo splendore mille millena millia luminum fulgentia ante thronum divinitatis tuæ a primævo diluculo! O æternum et incessabile, clarum et dulce profluvium fontis absconditi ab oculis omnium mortalium, cujus unda sine ortu, cujus profundum sine fundo, cujus altum sine termino, cujus amplitudo incircumscrutabilis, cujus puritas imperturbabilis! Eructavit te cor Dei altissimi de suo impenetrabili abyso, vita vitam, lux lucem, Deus Deum, æternus æternum, immensus, immensum, ac per omnia sibi cœqualem: et de plenitudine tua nos omnes accepimus (58).

20. Tu enim, largissime fons omnis boni, septemplicis gratiæ pretiosum flumen de thesauris tuis emittis, cujus suavi dulcore hujus nostri maris, id est nostræ infirmitatis, salsuginem mitigare dignaris. Flumen olei lætitiæ, flumen vini meracissimi, torrens ignei vigoris. Spiritus paracletus a te et Patre, par utriusque, in orbem terræ perfunditur, omnia replens, omnia continens: Spiritus a te, Spiritus a Patre, unus ex ambobus, uniens ambos, utpote amborum individua connexio, unicum gluten, complexus indissolubilis, et pax omnem sensum exsuperans. Hic est torrens voluptatis tuæ, Domine, qua delicatam illam et gloriosam civitatem Jerusalem, quæ sursum est, jugiter potas, lætabunda ebrietate facis æstuarè, ut tibi jubilent hymnum incessabilem

(58) Inde usque ad finem discrepat apud Anselmum.

lucida illa et flammea organa in voce exsultationis et sono epulantis; cujusque desiderabilibus guttis refocillari sitibundæ fauces exsulis populis tui jugiter a te exspectant, Domine. Sinito, Pater, ut catelli bibant de stillis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Rorate, cœli, desuper, et nubes pluant justum illum, Domine, quem æstuarare fecisti. Inclytas primitias populi tui, insigne solemnitatis nostræ

A illo, quæsumus, igneo stillicidio purga, innova, illumina, inflamma, exhilara et confirma, et uni cor credentium tibi, ut unum sint, unum sapiant, unum unanimiter requirant, ut apprehendant et videant, et benedicant te Deum deorum in Sion. Sit individue Trinitati gloria, gratiarum actio, honor, et imperium in sæcula sæculorum. Amen.

FERIA SECUNDA PASCHATIS.

SERMO

De duobus discipulis euntibus in Emmaus.

657 Duo ex discipulis Jesu ibant in castellum, quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Jerusalem, nomine Emmaus. Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus quæ acciderant. Et reliqua (Luc. xxiv, 13-35).

1. Convertere, anima mea, in requiem tuam, quia Christus resurrexit a mortuis, primitiæ dormientium. Recordatione tantæ dulcedinis, tuorum mitiga dolores fletuum; ut offeras resurgenti cum assato pisce mellis favum, et paschalis Agni suavitas temperet amaritudinem agrestium lactucarum. Elige an videre Jesum desideres cum Maria Magdalena sub specie hortulani; an cum duobus discipulis in habitu peregrini. Nam utraque visio et collocutio, fidelis conscientiæ sunt jubilus et dulcedo. De duobus condiscipulis videtur dulcius [sapere. Hæc enim lectio mel in ore, et jubilus est in corde, extasis mentis devotæ. Dulcor ejus omnem excedit eloquentiam, et totam absorbet conscientiam, et transformat in supernæ jubilationis imaginem, et deliciarum cœlestium novitatem. Considerata hujus lectionis mira suavitas totas inebriat medullas animæ. Ex singulis etenim clausulis sentitur quidam ignis erumpere, qui in sinu absconditur clausus, in ossibus totos depascit angulos amantis conscientiæ. Si scintillet exterius, videtur solis jubare splendidius radiare. *Ibant duo.* Quæ fuerit causa hujus itineris, non declarat textus historiæ: sed hoc fuisse divinæ providentiæ arbitror, ut qui pro morte Domini tantum erant desolati, in via qua ambulabant, consolationem reciperent de ipsius dulcissima visione. Et forte propter hoc duo pariter ambulabant, ut dolores suos confabulatione mutua mitigarent, et corda desperantia ad spei refrigerium revocarent. Unde dicuntur in Emmaus proficisci, quod interpretatur Desiderium consilii. Desiderabant enim amaritudinem titubationis suæ salutari consilio relevare.

2. Sed ut de favo mel exprimamus, et in auro rutilante flammivomas gemmas inseramus, si quid in tam dulci historia dulcius lateat, inquirere studeamus. Ut arbitror, isti duo dici possunt Oratio et

B Meditatio, quæ conjunctione necessaria sibi ad invicem copulantur. Et per orationem illuminatur meditatio, et in meditatione exardescit oratio. Quoties igitur in contemplatione Dominicæ passionis suspendimur, ex recordatione tantæ admirationis in oratione compungimur. Meditatio ruminat livores vulnerum, fixuras clavorum, lanceam, et acetum, persecutorum sævitiam, Apostolorum fugam, et mortem turpissimam, corporis sepulturam. Oratio fundit suspiria, piæ devotionis stillat aromata, tota resolvitur in lamenta. *Et factum est, dum fabularentur et secum quærerent, ipse Jesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur, ne illum agnoscerent.* Talibus confabulantibus appropinquat Jesus. Quid est Jesus, nisi vita et salus? Etenim in talibus sermocinationibus est vita et salus animæ, et eis dicitur Jesus appropinquasse, quia juxta est Dominus iis qui tribulato sunt corde (Psal. xxxiii, 19). Oculi autem eorum tenebantur, ne possent eum agnoscere: quia etsi sunt justis et sapientibus, atque opera eorum in manu Dei, nescit tamen homo utrum sit dignus odio vel amore (Eccle. ix, 1). *Si dixero, inquit Job, Consolabitur me lectulus meus, et relevabor loquens mecum in strato meo; terrebit me per somnia, et pervisionem horrore concutiet* (Job, xiii, 14). In lectulo notatur quieta meditatio; et per stratum in quo relevatus colloquitur, virtus orationis exprimitur: quia in his duobus tribulatis corde, veræ consolationis requies invenitur. Sed cum sub pennis earum deargentatis refrigerium interne quærimus, et occurrunt imaginationibus nostris quam districtæ in extremo judicio sunt sententiæ **658** judicantis; ibi tristitiam invenimus, ubi solatium quærebamus.

3. In hoc autem quod appropinquans dicitur cum illis ire Jesus, nihil aliud potest designari jucundius. In appropinquatione enim illa signatur ille sibilus auræ tenuis, quem Eliphaz gloriatur se audisse dormientibus cæteris (Job, iv, 13-16), per quam etiam Eliæ consistenti in ostio speluncæ legimus Dominum advenisse: quia non in commotione, non